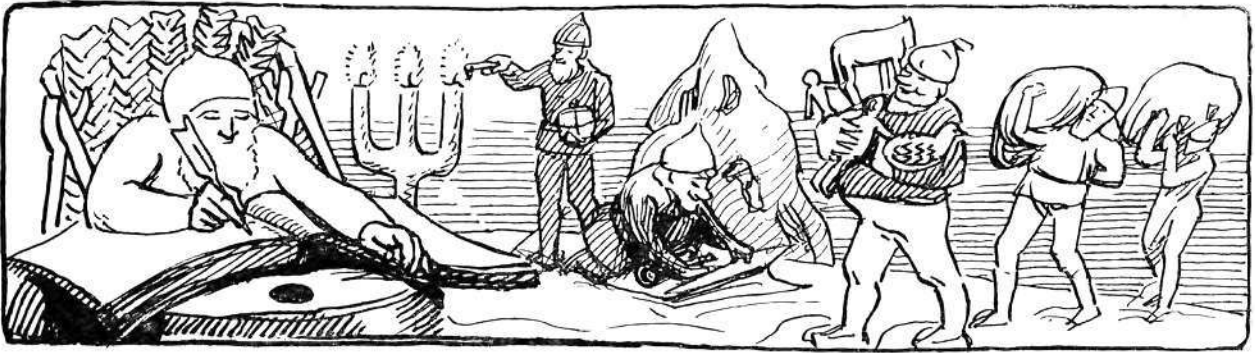

JOUKUI- DUIKKA

* 1922 *

Tonttujen joulukiireet.

1-näytöksinen satu. Joulupukille kirjoittaneet *Tolvo Tarvas* ja *Jukka Junes*. Kuvittanut *Hilda Flodin*.

Henkilöt: *U k k i*, joulutonttujen kuningas. *K ö p i*, hänen sihteerinsä. *H ö h ö*, työnjohtaja. *K o r r i*, kynttilänvalaja. *T i k k i*, pikkutonttu. *N i p p i*, asiapoika. *S i r k k a-L i i s a*, 11-vuotias tyttö. *R i s t o*, 12-vuotias poika. — Muutamia pikkutonttuja.

Tapahtumapaikka Lapissa joulun edellä.

Näyttämö:

Kuusien ympäröimä paikka metsässä, kuusten oksilla on lunta (puuvillaa), maata peittää lumi (valkoinen vaate). Muutamien kuusten oksilla palaa jokunen kynttilä, metsässä on muuten hämärä. Riukujen varassa riippuu pata, padan alla palaa punainen tuli, joka luo hohdettaan näyttämölle. (Mikäli mahdollista voi näyttämö myöskin olla jäätikköluola. Oljet suotavia lattialla.)

K ö p i (pieni parrakas tonttu, jolla on suuret silmälasit, istuu kiven ääressä, kivellä palaa kolmehaarainen kynttilä. *K ö p i*llä on kädessään suurehko lakanpunainen ktrja, johon hän ktrjottaa suurella sulakynällä). Tämä ainainen joulukiire alkaa jo hermostuttaa, silmiäni pakoittaa niin, että tuskin näen enää lukeakaan.

K o r r i (kyttyräselkänen, valaa kynttilöitä *T i k k i*n ja toisen pikkutontun avustamana, nostaen kynttilöitä padasta ja ktrnittäen niitä kuusten oksille). Arvaahan sen, et sinä *K ö p i*-raasu turhaan ole istunut jo seitsemänsataa vuotta kirjasi ääressä merkiten kilttien lasten nimiä siihen.

K ö p i. Kilttienkö lasten? Mitä tyhmyyksiä! Kaikkien lasten nimet minä olen tänne merkinnyt, se on *U k i*n määräys; niin hyvien kuin pahojenkin. Nykyaikana on Suomessa lapsia niin, että ihan tahtoo sekaantua. Nimetkin ovat tulleet niin monimutkaisiksi ja pitkiä, etten tahdo edes osata niitä kirjoittaa.

K o r r i. Etkös sinä, *T i k k i*, taaskin pistänyt sitä kynttilän sydäntä liian syvälle? Kas, sinne kuumaan pataan se nyt putosi, ja millä sen sulavasta talista nyt lorit? Kaksisataa vuotta vanha tonttu, eikä vieläkään osaa valaa kunnolla kynttilöitä.

K ö p i (huokaa ja aloittaa ktrjottamisensa). Jaa, jaa, eihän niistä nuoremmista tahdo olla mihinkään. Minäkin ottaisin itselleni apulaisen, mutta osaavatko ne edes kirjoittaa, johan nyt. Nuo tonttuvesat alkavat olla yhtä laiskoja kuin nykyajan lapsetkin. (Ktrjottaa ja lukee.) *L i i*-sa *L a m p*-sa, on sekin nimil *M i n k ä*lainen mahtanee itse lapsi olla? Siig-

riid *B r u u*-man ja *H u u*-go *B r u u*-man, ne ovat kilttejä lapsia tunnen heidät vanhastaan, niillä vain on niin vaikeat nimet.

K o r r i (komennellen apulastaan). So, naskallit, pankaa nyt toimeksil! Meillä on kiire. Nykyään tarvitaan paljon enemmän joulukynttilöitä kuin kaksisataa vuotta sitten.

K ö p i (ottaa pipolakin päästään ja raaputtaa tukkaansa). Ihmekös tuol! Nykyäänhän kaadetaan jouluksi nuoria kuusia ihan kokonaisia metsiä, ja joka kuusessa täytyy olla kynttilöitä.

K o r r i. Minusta sellainen kuusien hakkaaminen on met-sän tuhlausta.

K ö p i (ärestä). Mitä joutavia! Kyllä niitä kuusia aina kasvaa. On sopimatonta puhua tuolla tavalla. Saamme olla onnellisia, että joulupukin, eli *U k i*n, kunnioittaminen kasvaa vuosi vuodelta. Oletko kade *U k i*lle? Varo itseäsi! *K o r r i* (kuuntelee jännittyneenä, kuuluu poron kellon kalkatus). Mitä kuulukaan, poron kello soi, — ettei vain tule itse *U k i*. Kuulikohan se, mitä minä sanoin?

K ö p i. Sellaista se on, kun on paha omatunto. Etkö sinä, vanha *K o r r i*, ole vieläkään oppinut erottamaan *U k i*n poron kellon ääntä, sehän on syvä ja matala?

K o r r i. Hyvä sinun on sanoa, kun kuulet molemmilla korvillasi. Onhan toinen korvani kuuro kuin kivi.

T i k k i. Kuinka *K o r r i*-sedän korva on tullut kuuroksi?

K o r r i. Jaa, se oli kauhea tapahtuma. Siitä on jo kulu-nut kolmesataa vuotta. Valoin yksin kynttilöitä, liukastuin padan viereen, pata kaatui päälleni, ja sula tai valui toiseen korvaani.

T i k k i. Ai, ai, se mahtoi tehdä kipeetä?

K o r r i. Ja vielä se mun makeeta teki. Olin kuolla siihen paikkaan. Vainoin pääsin kierimään siitä edemmäksi ja pelastin henkeni. Siitä lähtien on vasen korvani ollut täynnä talia.

T i k k i. Kuulkaas, *K o r r i*-setä. Kaivetaan se tali sieltä korvasta pois.

K o r r i. Olenhan minä sitä sohinut, mutta kun sitä on siellä niin paljon, että vaikka kauhalla ottaisi, niin ei se lopu.

T i k k i (ottaa padasta kauhalla). Jos setä antaa, niin koetan kaivaa kauhalla.

K o r r i (tätinäyttää *T i k k i*lle poskelle). Kas tuossa sinulle kauhasta! Vai rupeisit sinä kauhalla vääntämään minun korviani!

T i k k i (kellahtaa maahan ja parkuu). Nyt minun pään hajosil!

Köpi. Älä huuda naskali, ei sieltä sinun päästäsi tule kuitenkaan järkea kauhallistakaan, sillä sehän on kuin seula.

Korri. Ajoivatkohan ne jo ohi, kun niitä ei jo kuulu?

Hö h ö (suurivatsainen, hypäntuulinen tonttu, joka atna puheensa lopuksi nauraa hohottaa, tulee sisälle syliä täynnä katkenneista käärojä ja leikkikaluja, häntä seuraa pari pikkutonttua nitinäkään syliä täynnä tavarotta). Oli sekin tuloa, kiire on, kiire on... Porot juoksivat niin, että pulkka ei tahtonut perässä pysyä, ja minun vatsani vapisi niin, että luulin sen putoavan. (Nauraa.)

Köpi (tervehdii arvokkaasti). Hyvää huomenta, Höhöi Olemmekin sinua jo odotelleet. Joko leikkikalut alkavat valmistua siellä pajassa?

Hö h ö. Huomenta, huomenta, aamu jo taitaa ollaikin, vaikka on niin pimeä, ettei näe nukkuakaan. On siellä kimp-sua ja kampsua valmista jos jonkinlaista. Ne maalit vain, joilla leluja värjätään, eivät tänävuonna tahdo millään kuivua, kun minä en jaksa enää puhaltaa ja puuskuttaa kuin pajan palkeet.

Korri (korvaansa pitelevälle Tikille, joka kutsuttelee vastatulleiden pikkutonttujen kanssa, jotka ktsallevat koko näyttämöllä-oloajan, heittävät kuperkeikkoja ja ktskavat toistaan parrasta, mutta leikkivät mutta häiritsemättä). Etkö sinä, Tikki, jo pääse siitä mekastamasta? Tiedätkö sinä muuten, kuka minä olen?

Tikki. Kyllä, teidän olette pomo.

Hö h ö. No, tee sitte työtä leipäsi edestä, nyt on kiirel Odotapas, hae kampani taskustani ja kappaa vähän pää-täni, sitä niin kutittaa.

Tikki. Kyllä, Höhö-setä, heti. (Alkaa kammata Höhön päätä.)

Hö h ö (hohottaa ja mörtsee mielehyvästä). Kas sillä lailla! Se virkistää, haravoi kuin luokoa vaan! Ja te, nallikat, aut-takaa Köpi-setää joululahjakääröjen lajittelemisessa.

Köpi. Kyllä tässä apu onkin tarpeen.

Hö h ö (kiiwaasti). Äts, nuiikka, luuletko sinä olevan minun pääni jäkältyneen jängän, kun kiskot tuolla tavalla? Varovasti, sanoi Ukki, kun hammas katkesi. (Nauraa ho-hottaa.)

Köpi (ktrjoittaa ja tavaa ääneen). Sirk-ka-Lii-sa. Nätti nimi, mutta miksi sen pitää olla niin kaksinkertainen.

Korri. Se on nykyajan muoti, ymmärrätkö sinä kirjan-oppinut?

Köpi. Ris-to. Ris-to, se on nimi joka mallaa, se on oikea miehen nimi se.

Nippi (latha ja ketterä pikkutonttu, syöksyy paikalle, sylissä jokin leikkikalua, kompastuu samalla Höhöön ojennet-tuun jalkaan ja kaatuu leikkikalun päälle). Ai, ai, nyt se meni rikki!

Köpi. Mitä sinä, Nippi, kroheloit?

Hö h ö. Olit taittaa minun pikkubarpaani. (Tikille.) Lopeta jol

Tikki (littyy pikkutonttujen seuran)

Korri. Mikä meni rikki, varvasko?

Pikkutontut (hrskuvat). Varvas! Varvas!

Nippi (nousee ja näyttää särkyneitä leikkikalua). Tämä.

Köpi. Mistä sinä sen sait?

Nippi. Ukki lähetti minut tuomaan Köpi-setälle kir-jettä, ja matkalla minä löysin tämän lumihangesta

Hö h ö. No sekö se putosi? Minä kun luulin, että kintaan putosi sinä huimassa vauhdissa? (Nauraa hohottaa.)

Köpi (äredsti). Anna heti paikalla tänne se kirje! Mikä asiapoika sinä olet, joka kompastut mahallesi ja myöhäs-tytät tärkeitä kirjeitä?

Nippi. Tässä se on. Ukki sanoi, ettei se kaipaa vas-tausta. (Littyy kisalleitten pikkutonttuitten. Jonkun ajan kuluksua menee pots.)

Köpi (lukee juhlatitsella äänellä). Tänään lähtee vii-meinen lähetys etelää kohti varastopaikoillemme. Aikaa olla jo küre, minä tulen itse mukaan, ja kaikki seuraavat matkassani. Ukki, joulupukkin kuningas.

Korri. Minkälaisella tuulella Ukki oli, kun sinä jätit hänet sinne jääpuikko-uolaan?

Nippi. Ei Ukilla ole tapana olla millään erikoisella tuu-rella. Ukki syöti ensin itse Vuorenhaltijalta lahjaksi saa-mansa siipi-poron, jonka jokaisessa nilkassa on pienet siivet, niin että se melkein lentää juostessaan. Sitten hän istuutui valtaistuimelleen, kaksi mustaa kissaa sylissään, kaksi tont-tua harjasi hänen partaansa, ja Ukki hyräili tyytyväisenä: Joulupuu on rakennettu, joulu on jo ovelle.

Hö h ö. Kyllä minäkin tunnen sen luissani, että joulu on jo ovelle.

Köpi (ktsalleville pikkutontuille). Mitä te, nappulat, teette? Tappeletteko! Luuletteko, että nimet ja osoitteet sillä lailla valmistuvat? Ukki voi koska hyvänsä olla täällä, ja silloin pillit pussiin.

Hö h ö (huomaa, että kaksi pikkutonttua on solmittu par-rasta yhteen). Kas noin, vekkulit, nyt se parta venyy, kun kiskotte oikein lujasti. Vetäkää vain, siitä voimat vahvis-tuvat. (Kuuluu matalan kellon kova kalkatus.)

Pikkutontut. Nyt Ukki tulee, Ukki tulee!

Hö h ö. Antaa tulla vain, oletteko nyt kaikki valmiina?

Korri. Hiljaa nyt!

Hö h ö. Nyt joululilo alkaal

Ukki (tulee kiiwaasti, pikkutontun saattamana, täydelli-sessä joulupukin asussa, konttelneen ja lelutneen. Hän ontuu pahasti, ja pitkä parta on solmussa. Möllysten). Aaa, aaa tämä on surkeeta, surkeeta, sanon minä, aaa, aaa. (Pikkutonttu vie muassaan tuomansa porontaljan erdälle ktselle. iohon

» — kaksi mustaa kissaa sylissä, kaksi tonttua harjasi hänen partaansa — »

Ukki istuu. Muut tontut tervehtivät Ukkia syvään kumartaen, ja kilistelevät päähineissään olevia pieniä kulkusia.)

H ö h ö (käy arvokkaana Köpin ja Korrin seuraamana Ukin eteen, kumariaval hyvin syvään). Mikä on surkeeta, arvoisa joulupukki?

U k k i. Tämä minun nilkkani on nyrjähtänyt, en pääse paikaltani. Mitä nyt lasten joulusta tulee? Aaa, aaa, aaa. (Pitelee nilkkaansa.)

I : n e n pikkutonttu (hiljaa). Ukilla on parta solmussa.

I I : n e n pikkutonttu. Mitä se merkitsee? Minä en ole sitä nähnyt koskaan ennen solmussa.

I : n e n pikkutonttu. Se merkitsee sitä, että Ukki on suuttunut. (Liikettä ja levottomuutta pikkutonttujen pörrissä.)

K ö p i. Miten, rakas Ukki, olet nilkasi satuttanut, voisiko palvelijasi auttaa sinua?

U k k i (äreänä). Aaa, aaa, voi, voi, aaa. Siipi-poro potkaisi minua nilkkaan, aaa, aaa.

K o r r i. Kuinka se uskalsi?

U k k i. Minulla oli kaikkien kilttien lasten lahjat omassa pulkassani, ja niitä oli niin paljon, että töintuskin itse mahduin siihen, toinen jalkani roikkui ulkona pulkasta. Ja silloin aaa, aaa, voi. —

K a i k k i (tuskalla). Voi, voi?

U k k i. Siipi-poro potkaisi minua, aaa, aaa.

K ö p i. Se oli kauheata, mitä nyt matkasta etelään tulee?

U k k i. Sinne mennään, mutta minun jalkani on ensin parannettava.

T i k k i (tulee Ukin eteen). Saanko minä koettaa parantaa Ukin jalan?

U k k i. Noo, sanopas, miten sinä, Tikki, sen tekisit?

T i k k i. Saisiko sitä ensin vähän nähdä?

U k k i. Katsoa saa, mutta ei koskea. Köpi, näytä sinä sillä kolmihaaraisella kynttilällä

K ö p i (ottaa kynttilän). Kyllä, Ukki.

T i k k i (pölvistyy Ukin eteen, riisuu Ukin pieksun ja tarkastaa hellävaroen nilkkaa, kaikki kurkottavat silmät päin. Tikki kiskaisee hiukan jalkaa).

U k k i (parahtaa rajusti). Ai, ai, voi, voi! Sinä tapat minut, nappulal (Kaikki pelästyvät.)

K o r r i (puhaltaa pelästyksissään kynttilän sammukseen). Kautta Tunturi-Mörän, mitä nyt mahtaa tulla lasten joululosta?

T i k k i. Anteeksi, Ukki-kuningas, että se hiukan koski, mutta nilkka on todella nyrjähtänyt pois paikoiltaan. Minä ehdotan, että se kiskotaan paikoilleen.

U k k i. Mörä minut periköön, jos siitä tulee mitään, se ottaa niin kipeetä.

T i k k i. Muu ei auta, hierotaan ensin sitä hiukan vahalla, niin ei ota sitte niin kipeetä.

U k k i. Mistä me nyt vahaa saamme, kun mehiläispesätkin ovat kaikki siellä jääpuikkoluolassa, ja mehiläiset nukkuvat talviuntaan?

T i k k i. Korrin toinen korva on täynnä vahaa.

K o r r i (kauhistuen). Vahaa, mitä sinä sanot? Talia siellä vain on, tavallista kynttiläntalia.

T i k k i. Mutta kun kynttilätali on ollut kolmesataa vuotta korvassa, niin on se muuttunut vahaksi.

U k k i (ihastuneena hykerellen käsiään). No, sehän on mainiota! Ota sinä, Tikki, sieltä sitte sitä vahaa!

K o r r i. Ei se passaa.

U k k i. Kyllä se vain passaa, kun minä sanon; nilkka on saatava terveeksi, ymmärrätkö?

T i k k i. Otanko minä kauhalla? (Tarttuu Korrin kädessä olevaan kauhahan.)

P i k k u t o n t t u t (hiihtävät). Se mallaa, nyt, nyt, kauhalla!

K o r r i. Joko sinä taas, — koetakin...

T i k k i (mahtavana). Jo, mutta käskystä.

U k k i. Mutta eikö vähempi riittäisi? Ota vaikka Köpin sulkakynällä.

T i k k i. No, voihan sekin riittää.

K o r r i. En minä suostu.

U k k i (suuttuu ja puhallaa pari lähellä olevaa kynttilää sammukseen). Vai sinä, vanha Korri, et tahtoisi antaa parantaa minun nilkkaani. Tässä ei olekaan kysymys vain minusta, vaan kaikkien Suomen lasten joululosta. Yksilön täytyy alistua yhteisen hyvän tähden. (Pikkutontuille.) Mars, naskalit, Korriin kiinni! (Pikkutontut käyvät heikosti vastustelemaan Korriin kästksi ja kaatavat hänet maahan vastalleen. Tikki hieroo kästään Korrin kytyrään ja kutittaa sulalla Korrin korvaa.)

»Ai ai, voi voi! Sinä tapat minut, nappulal!»

Korri (*riektoo ja ulkuttaa*). Se kutittaa, ai, ai, ai.
 Pikkutontut (*watan ja matkten*). Ai, ai, ai, jai.
 Tikki. Kyllä se on makeampaa kuin korvapuusti. (*Ku-
 tittaa edelleen.*) Hip, valmis on. (*Tontut päästävät Korrin
 irti, Korri kynsi nolona korvaansa ja häipii syrjään.*)

Ukki. Saitko vahaa?

Tikki. En minä sitä sieltä kaivanutkaan, hieroin vain
 käsiäni Korrin kyttyrään ja kutitin sulalla korvaa. Kytty-
 rän siittäminen tuottaa onnea. Nyt muuttuu kaikki tali
 vahaksi, kun tällä sulalla vain sitä koskettaa. (*Menee padalle
 ja sekoittaa sitä sulalla. Ottaa sieltä palan vahaa, tulee Ukkin
 tuo ja alkaa hieroa nilkkaa.*) Nyt ei enää koske, eihän, Ukki-
 kuningas? (*Panee pieksun jalkaan.*)

Ukki. Ei.

Tikki. Nyt olisi nilkka vedettävä paikoilleen.

Ukki. No vedä, ja pian.

Tikki. En minä yksin jaksa, siinä pitää kaikkien pikku-
 tonttujen vetää mukana.

Ukki. Eiväthän kaikki voi tarttua nilkkaani?

Tikki. Minä tartun, ja toiset tarttuvat minuun kiinni.

Ukki. Koettakaa sitte.

Tikki (*tarttuu Ukkin nilkkaan, Tikkin vyötäröihin tarttuu
 takaapäin toinen tonttu, häneen seuraava j.n.e. kunnes kaikki
 pikkutontut ovat jonossa. Tikki komentavasti.*) Ämä, hämä,
 sämä! (*Kimakasti pitkään.*) Hipii! (*Tontut vetävät, Ukki
 lentää nenälleen ja tontut selälleen.*)

Ukki (*raivostuneena*). Te tapatte minut!

Tikki. Ei suinkaan, Ukki-kuningas, Höhön, Köpin ja
 Korrin täytyy pitää vastaan selkäpuolelta

Ukki (*lauhtuneempana*). No, täytyy koettaa, mikäs
 auttaa. No, äijät, tarttukaa kiinni sitten. (*Vanhat tontut
 muodostavat samanlaisen jonon Ukkin selkäpuolelle kuin pikkutontut
 etupuolelle, Höhö on lähinnä Ukkiä.*)

Tikki. Ämä, hämä, sämä, hipii! (*Samassa Ukkin pieksu
 lähtee jalasta, ja pikkutontut, Ukki ja vanhat tontut kaatuvat
 selälleen, kaikki nauravat ja mehuavat sekamelskassa.*)

Ukki (*kömpii ensimmäisenä seisomaan*). Kas vain, jalka
 on hyvä nyt. (*Hyvähuulisena ja nauraen.*) Ylös nyt, vanhat
 vaarit!

Köpi (*jonka päällä Höhö makaa ja nauraa hohottaa*). Ei
 täältä lohkee, niin kauan kuin tuo Höhö makaa päälläni, olen
 kuin hiirenloukussa.

Ukki (*Höhölle*). Nouse pois hohottamasta, niin muutkin
 pääsevät!

Höhö. Tässä on hyvä maata, oikein hyvä ja pehmoinen.
 (*Nauraa hohottaa, toiset kippuroivat hänen allaan.*)

Ukki (*pikkutontuille*). Mars, nappulat, kiskomaan pomo
 pois.

Tikki. Mennään. (*Vetävät Höhön seisomaan, Köpi ja
 Korri nousevat ähkien ja puhkien hänen allaan.*)

Köpi. Niin minä olen nyt litteä kuin leipälauta. (*Pötee
 ruumistaan.*)

Ukki. Pieksu tänne, nyt on jalka hyvä, ja lasten jouluilo
 taattu.

Tikki (*tuo pieksun ja vetää sen jalkaan*). No, Ukki-
 kuningas, onko nyt hyvä olla?

Ukki (*hymyillen*). Sinä olet viisas ja käytännöllinen
 tonttu, mistä olet konstisi oppinut?

Tikki. Äidiltäni.

Ukki. Kuka on äitisi?

Tikki. Velhonperän Sumppa Petsamosta.

Ukki. Ahaa, hän on viisas tietäjä, joka kerran lähetti
 minulle partaharjan sinun matkassasi. Se on hyvä harja,
 kun sillä harjaa, niin parta kasvaa paremmin kuin jäkälä.
 Te Velhonperät olette reipasta väkeä. Minä maksan sinulle

Sirkka-Liisa ja Risto tulevat pelokkaina.

ruhtinaallisesti. (*Irroitaa vyöstään pienen hännän.*) Kas
 tässä saat kissanhännän ritarimerkin nilkanvedon muistoksi.
 (*Kiinnittää sen Tikin pipolakkiiin.*) Kissanhännän ritari,
 Hamaa, hamaa.

Kaikki (*heiluttaen pipolakkejaan*). Hamaa, hamaa,
 hamaa!

Ukki. Nyt on lähdeävä etelään, on jo kiire.

Nippi (*tulee juoksujalkaa vetäen muassaan Sirkka-Liisaa
 ja Ristoa, jotka itkevät ääneen*). Ukki, kultainen kuningas.
 Mitä teemme näille lapsille? Löysin ne tuolta kaukaa Miro-
 tunturilta. (*Yleinen uteliaisuus, pikkutontut alkavat sytytellä
 kynttilöitä kuusissa.*)

Ukki (*istuu porontaljalle*). Tulkaa tänne, lapsot!
 Keitä te olette?

Sirkka-Liisa ja Risto (*tulevat pelokkaana käsi-
 kädessä*).

Risto. Minä olen Risto ja tämä on minun siskoni Sirkka-
 Liisa.

Ukki (*Köpille*). Katsopas kirjastasi lasten sukunimet.
 (*Lapsille hellästi.*) Tiedättekö, kuka minä olen?

Lapset (*yhtaikaa hymyillen*). Joulupukki.

Ukki (*nauraa hyvälläin*). Ja mistä te minut tunnette?
 Sirkka-Liisa (*niitaa*). Kyllähän kaikki joulupukin
 tuntevat.

Köpi (*lukee kirjasta*). Sirkka-Liisa ja Risto Aslakjoki
 Inarin kirkon-kylästä.

Ukki. Jaha, te olette Inarista, mutta kuinka te nyt
 olette täällä?

Risto. Me eksyimme lumipyryssä koulusta palatessa ja
 olisimme kuolleet tunturille, ellei tuo kiltti tonttu olisi meitä
 pelastanut.

Ukki (*Köpille*). Katso kirjasta, minkälaisia lapsia nämä
 Aslakjoet ovat, kilttiä vai pahoja, niin tiedän, mitä joulu-
 lahjoja annan.

Köpi (*selatellen kirjaa*). Kilttiä, Ukki-kuningas, oikein
 kilttejä, varsinkin Sirkka-Liisa. Risto tosin on koulussa toi-
 sinaan huikan vallon, mutta ei hänkään silti ole paha.

Ukki (*Höhölle*). Hyvä on, menepäs sinä, Höhö, tuolta
 Siipi-poron pulkasta hakemaan niitä kilttien lasten joulu-
 lahjoja. (*Höhö menee.*)

Risto. Saavatko ainoastaan kiltit lapset joululahjoja.

«Nyt pelit soimaan!»

U k k i. Kaikki lapset saavat, kiltit vain saavat parempia ja arvokkaampia kuin häijyt.

S i r k k a - L i i s a. Mutta kun äiti sanoo, että pahat lapset eivät saa ollenkaan joulupukilta lahjoja, valehtelee ko äiti?

U k k i. Ei lapseni, äiti ei koskaan valehtele, hän todella luulee niin, kuten yleensä ihmiset. Hän tahtois, että kaikki lapset olisivat kilttejä, ja siksi hän varoittaa parhaan tietonsa mukaan. Mutta minä, tonttujen kuningas ja kaikkien lasten ikioma joulupukki, olen päättänyt, että kaikille lapsille täytyy antaa jotain jouluksi.

R i s t o. Miksi täytyy?

U k k i. Lapset eivät ole luonnostaan pahoja, mutta väärä kasvatus voi tehdä ne pahoiksi. Minä olen yli kaksituhatta vuotta vanha ja tunnen lapsia enemmän kuin ihmiset. Lapsille tulee olla ankarakin, mutta parhaiten vaikuttaa hyvyys ja hellyys. Minun kokemukseni on, että pahantapaisistakin lapsista voi tulla hyviä ja kunnollisia ihmisiä ja siksi annan kaikille joululahjoja, tietysti kuitenkin heidän ansionsa mukaan.

S i r k k a - L i i s a. Sinä joulupukki olet niin viisas ja hyvä.

K ö p i. Niin, sitä hän todella on.

K o r r i. Hän on kaikkien lasten ystävä, ja kaikki häntä rakastavat.

S i r k k a - L i i s a. Minäkin niin rakastan joulupukkia.

R i s t o. Ja minä.

H ö h ö (on edellisen keskustelun aikana tullut lahjojen kanssa).

U k k i. Tulkaa nyt, lapset, lähemmäksi, niin saatte joululahjan, vaikkei nyt vielä olekaan varsinainen joulu, pikkujoulu vain, mutta joulupukkia ei kukaan tapaa saamatta joululahjaa. (Antaa Höhön tuoman nukan Sirkka-Liisalle ja hevosen Ristolle. Pikkutontuille) No, naskalit, onko kaikki järjestyksessä juhlaa varten, te ymmärrätte, sillä onhan ennenkin sattunut, että lapsia on tullut joulupukin luo?

P i k k u t o n t u t. Valmis on.

U k k i. Nyt vietämme tässä pikkujoulua, ennenkuin lähdemme matkalle. Kun on tanssittu, saa Nippi saattaa teidät porolla Inariin. (Vanhoille tontuille.) Nyt pelit soimaan.

K ö p i (antaa Höhölle ja Korrielle kamman, jonka päälle on pantu silkkipaperi. Alkavat puhalttaa kamppohtin hyräillen säveillä: «Tule lentäen Untu», pikkutontut muodostavat piirrin lasten ympärille. Ukki istuu kivellä ja työ kämmenillään laulua, pikkutontut laulavat kamppojen säestyksellä, jotkut heistä heittävä tällöin tällöin kuperkeikan ja ilvehtivät muutenkin):

Terve sulle, joulupukki,
riemu lasten ainainen,
meidän oot sa, kulta Ukki,
jonka tuntee jokainen.

Vaikka syttyy, sammuu tähdet,
kautta vuosisatojen,
jouluksi lahjoinesi lähdet,
luokse joka lapsosen.

Ilme aina vanha, uusi
sieli' on pukki konttineen,
missä loisteen joulukuusi
heittää yöhön talviseen.

Elä vielä tuhat vuotta
vaihtuessa kaiken muun,
ettei vuottais lapset suotta
sua luokse joulupuun.

(Ennen viimesen säkeistön laulamista on hetken pysähdys, pikkutontut rientävät ottamaan kuusista palavan kynttilän käteensä, asettuvat juhlaallisesti seisomaan Ukkin eteen, ja laulavat pitkäkään selsten pidellen kynttilöitä korkealle koholettuna.)

U k k i. Kiitos, hyvä on. Nyt matkaan, porot odottavat, meillä on kiire.

R i s t o (innotuneena). Eläköön joulupukki tuhat vuotta!
S i r k k a - L i i s a ja R i s t o (yhtäkaa). Eläköön, eläköön, eläköön!

T o n t u t (samanatkasteisti). Hamaa, namaa, hamaa!

(Estrippi.)

Rakas joulumme Herra.

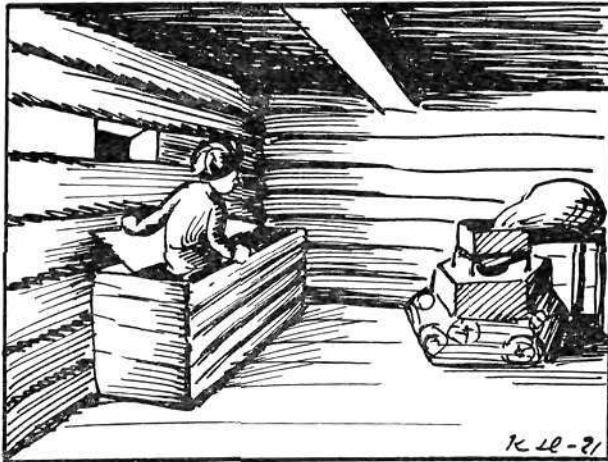
Isän kirkkaudesta
ja ilosta taivaan
tuli jouluna Jeesus
maan monehen vaivaan.

Pyhä rakkaus johti
näin Jeesuksen teitä,
että taivahan iloon
Hän viedä vois meitä.

Samaa nöyryyttä soisin
myös minäkin kantaa,
että rakkauteni
vois apua antaa.

Rakas joulumme Herra,
oi opeta meitä
Sulle kelvaten käymään
tään elomme teitä!

Alfr. Saukkonen.

Myllypojan seikkailut jouluyönä.

Kirjoittanut *Larin-Kyösti*. Kuvittanut *Karin Hilden*.

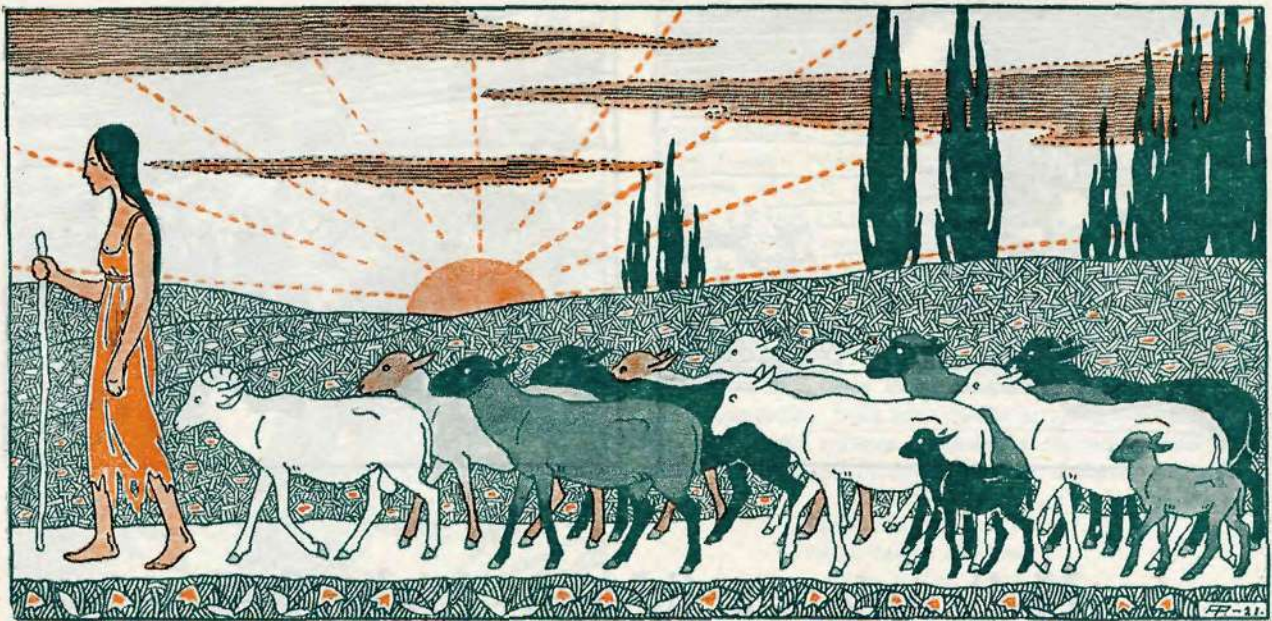
Pakkanen se piukkui, paukkui kerran joulu-yössä, mutta pienen Jukan täytyi myllyss' olla työssä. Tähdet lensi taivaalta ja sudet ulvoi suolta, oli siinä poikasella pelkoa ja huolta. Kylmi kovin kynsiä, yö musta on kuin hiili, lämmöksensä Jukka-poika jauholaariin piili.

Tuli myllyyn kolme miestä varkauttaan pakoon, rahojansa laskien ne ryhtyi saaliinjakoon. Jukka jauholaarista nyt päänsä esiin veti, pärevalon välkkeessä sen rosvot huomasi heti. Raivostuen uhkasi he poika raukan tappaa, sitten tyhjään tynnyriin ne pienen Jukan lappaa, ympärille tynnyrin ne löivät monen vanteen, onneks hengitykselle jäi runti auki kanteen.

Myllytielle tynnyrin nyt julmat rosvot viskaa. Sekös vihloi Jukka raukan päätä sekä niskaa.

Pakkaseen on poika pieni jouluyönä kuolla, mutta tähdet valvoo vielä ilman yläpuolla. Susi hiipi yli sillan, kuu nyt alkoi paistaa, tynnyriä peto julma kiertelee ja haistaa, poika oli pakahtua, jähmettyä jäästä, sieppas runninreijästä nyt sutta hännän-päästä. Heil nyt huusi poika. Heil Ja peljästyen tuosta pitkin koskenvarrtta alkoi susi julma juosta, tynnyri se vierä, vierä, poika häntää nyppi, kuutamossa kiljuen kuin hullu susi hyppi. Kiviin särkyi tynnyri ja puhkes pohjapuoli, kauhusta kai vanha susi siihen paikkaan kuoli. Poika nousi tynnyristä, juoksi, mäet mätkyi, seljässänsä suden säätet sytkytti ja sätkyi. Kotiin juoksi myllypoika suden villat vyössä paukkuvassa pakkasessa kerran joulu-yössä.

VILLALENINKI, SAUVA JA RUUSU.

Joulupukille mukaillut ja kuvittanut A. Patscheff.

I.

Olipa kerran hyvinvoiva perhekunta, jossa oli kolme poikaa ja yksi tytär — nuorin lapsiparvessa. Siinä maassa, jossa he elivät, oli vanha peritty tapa, että pojat heti täysikasvuiseksi tuuttuaan läksivät maailmalle etsimään onneansa. Kun se aika läheni,

»Sitten hän heitti viimeisen katseen rakkaaseen kotiin...»

jolloin vanhimman veljen oli lähdettävä kodista, meni perheen äiti varastuhuoneeseen, valitsi sieltä hienoa palttinaa verkkaa ja samettia sekä pehmeää hirtvennahkaa ja sahviaania ja pani taitavat räätälit ja suutarit leikkaamaan ja ompelamaan niistä vaatteita ja jalkineita. Kuusi viikkoa tekivät he työtä öin ja päivin; mutta silloin olikin nuorella miehellä varustus niin loistelas, ettei komeampaa nuoruksista ollut seitsemässä kuningaskunnassa. Paras juoksija tallista satuloitiin häntä varten, ja vaikea oli sanoa, kumpi halusi kärsimättömämmin matkalle, ratsuke vai ratsastaja.

Eron hetkellä ei suru ollut suuri; puhuttiin niin paljon kaikista niistä rikkauksista, joita nuorukainen toisi palatessaan kotiin ennenkuin vuosi olisi kulunut umpeen.

Vuosi kului, mutta vanhimmasta pojasta ei kuulunut mitään. Ja niin tuli aika toisen pojan matkustaa maailmalle.

Jälleen perheen äiti valitsi varastuhuoneesta palttinaa, verkkaa ja samettia sekä pehmeätä hirtvennahkaa ja sahviaania, ja jälleen saivat räätälit ja suutarit istua työssä kuusi viikkoa yöt ja päivät umpeensa, ennenkuin matkavarustukset olivat valmiit.

»Kun kaikki oli lopullisesti kunnossa matkaa varten, satuloitiin paras hevonen, ja sen selässä istuen nuorukainen lupasi, että ennenkuin vuosi on umpeen kulunut, hän on saavuttanut niin korkean aseman ja maineen, että hänen nimensä on jokaisen miehen huulilla. Ja se oli hänen mielestään suurin onni.

Kaksi vuotta kului toisen veljen lähdöstä, mutta hänestä ei kuulunut sanaakaan.

Raskain sydämin vanhemmat varustivat nuorimman poikansa matkalle. Hän itse oli reipas ja rohkea ja lohdutteli vanhempiansa eronhetkellä. Ennenkuin vuosi olisi umpeen kulunut, hän palaisi kotiin puolisonaan maailman kaunein nainen.

Hänen kävi samoin kuin toistenkin veljien; hänestä ei kuulunut sen jälkeen mitään. —

Nyt ei vanhemmilla ollut jäljellä muuta kuin yksi tytär, joka kasvoi vähitellen kauniiksi neidoksi, lempeäksi ja nöyräksi niinkuin hyvän nuoren olennon pitääkin.

Hän huomasi, kuinka odotus ja suru nuudutti hänen vanhempansa ennenajojaan, ja päätti sentähden lähtä etsimään veljiä. Täysi-ikäiseksi tultuaan hän pyysi hartaasti, että vanhemmat päästäisivät hänetkin katsomaan maailmaa. Mutta siihen he eivät millään ehdolla suostuneet. Heidän mielestään oli jo kolmen pojan kadottamisessa tarpeeksi. Mutta tytär tunsii, ettei hän voisi saada rauhaa ennenkuin olisi edes yrittänyt ottaa selvää veljistään.

Hänen täytyisi kaikessa hiljaisuudessa varustautuamatkalle.

Eräänä iltana, kun kaikki väki jo nukkui, meni hän lammansavettaan, jossa hänellä oli oma nimikko lampaansa. Siellä hän otti lammasta kaulasta kiinni ja pyysi kauniisti: »Rakas, pieni lampaani, anna minulle vähän villoja saadakseni lämpöisen puvun matkaileni!»

»Mää-ää», vastasi lammak, ja se merkitsi: »Sen suon sinulle mielelläni.»

Tyttö kiitti ja hyväili lammasta, otti keritsimet ja keritsi. Mutta aina kun hän oli leikannut villan, kasvoi heti uusi tilalle, niin että hän sai tarpeeksi villoja sekä hametta että puseroa varten.

Monta yötä hänen täytyi istua ja valvoa saadakseen villat kehrätyksi langoiksi, langat kudotuksi kankaaksi ja kankaan ommelluksi. Vihdoin oli leninki kuitenkin valmis. Silloin hän meni eräänä iltana metsään suuren katajan luo, joka seisoi yksin pienellä, vihreällä aukeamalla. Tyttö sanoi: »Hyvä, kunnan kataja, lahjoita minulle tukevin oksasi tueksi ja turvaksi vaelluksellani!»

Kataja liikkui vain muutamia neulasia, mutta neito ymmärsi siitä, että puu suostui hänen pyyntönsä. Hän taittoi katajan paksuimman oksan ja piiloitti sen vuoteensa alle. Yöllä muiden nukkuessa hän kuori sen ja kaiversi siihen jokaisen kolmen veljensä nimen, senjälkeen hän leikkasi haavan vasempaan pikkusormeensa, niin' että siitä tihkui verta; sillä hän maalasi nimet punaisiksi.

Alkaisin seuraavana aamuna hän pukeutui uusiin vaatteisiinsa, otti sauvan käteensä ja läksi toivorikkaana matkalle. Veräjällä oli suuri ruusupensas; hän pysähtyi sen ääreen, katsoi hellästi kauniita ruusuja ja sanoi: »Anna minulle, armas pensas, yksi ruusu runsaasta sadostasi muistukseksi kodista, jonka nyt jätän!»

Pensas taipui neidon puoleen, aivan kuin sanoakseen: »Ota niin monta kuin haluat, minulle jää tarpeeksi jäljelle!» Ja neito taittoi ruusun, suuteli sitä ja kätki sen huolellisesti povellensa.

Sitten hän heitti viimeisen katseen rakkaaseen kotiin, kuiskasi hiljaisen anteeksipyyntönsä luvatta jättäessään iäkivät vanhempansa ja kehoitti sitten sauvaan näyttämään tien veljensä luo.

Monta päivää sai tyttö kulkea, ja sauva ohjasi häntä aina vain kauemmaksi. Läpi suurten metsien, yli korkeiden vuorien vei tie, ja monta kertaa oli sisar niin väsynyt, että hän mieluummin olisi tahtonut ainaiseksi pysähtyä. Mutta ruusu tuoksui rakkaita muistoja kodista, pakoittaen hänet jouduttamaan matkaansa päästäksensä sitä pikemmin palamaan. Sauvaan kaiverretut nimet loistivat punaisina ja muistuttivat häntä veljistä, joita hän oli lähtenyt etsimään. Ja lampaan villoista kudottu puku lämmitti hänen sydäntänsä, niin että hän ajatteli vanhoja vanhempiansa, jotka nyt olivat lapsettomia, odottelivat ja kaipasivat.

Vihdoin eräänä iltana nuori tyttö seiso i ruman savimajan edessä, joka oli rakennettu korkeata vuorensinämää vasten, ja siihen pysähtyi sauva.

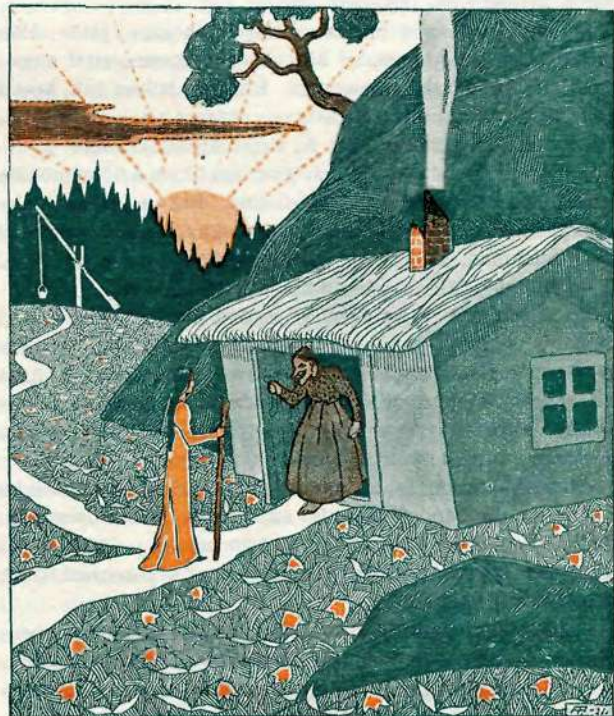
Eivät suinkaan veljeni voi olla täällä, ajatteli sisar, mutta kun sauva ei johdattanut enää kauemmas, hän kolkutti matalalle ovelle. Sen avasi vanha noita-akka, joka leveästi hymyillen pyysi tyttöä astumaan sisälle. Huomasi heti, että hän teeskenteli niin suurta ystävällisyyttä, kuin mahdollista. Mutta tyttö pelkäsi hänen viekkaita silmiänsä ja suuria hampaitansa eikä uskaltanut noudattaa hänen kutsuansa. Silloin kysyi eukko, oliko neito etsimässä kolmea veljeänsä.

Tyttö myönsi ja ilmoitti, että hän mielellään tahtoi tietää, mistä veljet olisivat löydettävissä.

»Tule sisälle, niin sanon kaiken, minkä heistä tiedän», puhui ruma eukko. Ja tytön täytyi astua hökkeliin, tahtoi hän sitten tahi ei; sillä hänen päämääränään oli ottaa selvää rakkaista nuorukaisista.

Noita asetti majassaan ruokaa pöydälle ja pyysi neitoa syömään. Sitten hän valmisti kirkasta juomaa, jonka tyttö joi yhdellä siemauksella; sillä hänellä oli syötyänsä ankara jano. Sen jälkeen akka laittoi vuoteen, kehoittaen tyttöä riisuutumaan ja käymään levolle. Mutta tyttö tahtoi ensin kuulla, missä hänen veljensä olivat.

»Kun olet nukkunut, saat kuulla sen», vastasi noita. »Nyt tarvitset ennen kaikkea lepoa.» Ja hän auttoi neitoa riisuutumisessa, että hän pikemmin joutuisi vuoteeseen. Eikä tyttö ollut vielä edes kunnolleen ehtinyt pitkälleen heittäytyä, kun jo vaipui niin raskaaseen uneen, että kuorsasi. Silloin otti noita hänen leninkinsä, keppinsä ja ruusunsa, joka oli pudonnut permannolle, aukaisi oven, joka johti hökkelistä vuoreen, kantoi ne kolmen suuren salin läpi heittäen ne vihdoin pieneen salahuoneeseen, joka sijaitsi perimmäisen salin takana. Sitten lukitsi hän oven kolminkertaisella lukolla ja pisti avaimen hameensa suureen taskuun. Senjälkeen hän ripusti vanhan, kuluneen hameen neidon vuoteen laidalle ja meni sitten itsekin nukkumaan.

»Sen avasi vanha noita-akka, joka leveästi hymyillen pyysi tyttöä astumaan sisälle.»

Aikaisin aamulla, ennenkuin kukkokaan oli laulanut, herätettiin neito tuimalla äänellä: »Ylös, senkin vetelys; joudu viemään lampaat laitumelle!»

Noita seisoi vuoteen ääressä ja ravisteli tyttöä. Ei koskaan ennen oltu häntä herätetty niin tylästi. Mutta sitä ei neito nyt muistanut. Noidan unhoitusjuoma oli vaikuttanut niin perinpohjaisesti, ettei hän osannut laskea edes kolmeen saakka. Hän puki yleen rikkiinäisen hameen, sai leipäpölyn päivän evääksi ja läksi paimentamaan lampaista.

»Ja katsokin, että tuot kaikki kolmetoista tullessasi kotiin!» huusi noita hänen jälkeensä, »muuten suomen sinut keltaiseksi ja siniseksi!»

Lampaat tunsivat tien laitumelle ja astuivat nopeasti, niin että tytön täytyi seurata niitä puolijuoksua, etteivät ne katoaisi hänen näkyvistään. Vihdoin ne pysähtyivät suurelle niitylle, jossa kasvoi mehevää ruohoa, ja söivät hetken hiljaa ja rauhallisesti. Mutta kun ne olivat tulleet kylläisiksi, ne alkoivat juoksennella ympäri niittyä ja ilakoivat tytön kanssa, niin että hän oli aivan väsynyt, kun hän vihdoin illalla oli saanut ne kokoon ajaakseen ne kotiin navettaan. Ensin hänen oli tietenkin laskettava ne. Hän alkoi: yksi, kaksi, mutta pitemmälle hän ei päässyt. Hän alkoi yhä uudelleen ja uudelleen, mutta ei mitenkään voinut muistaa, mikä tuli kahden jälkeen.

»Jos joku puuttuu, en sitä voi auttaa», huokasi tyttö peläten, että noita saisi aihetta lyödä häntä.

Heti kun eukko näki lampaat, kaipasi hän pässiä ja alkoi lyödä tyttöä minkä jaksoi. Sitten ajoi hän hänet jälleen niitylle pässiä etsimään. Neito raukka meni ja löysi eläimen loikomasta suuren pensaan juurelta.

»Sinä häijy eläin», torui tyttö, »miksi teit minulle niin paljon pahaa?» Mutta pässi katsoi häneen niin surullisesti suurilla silmillään, että tyttö tuli aivan liikutetuksi ja siitti sen villaista päätä, jolloin se mielellään seurasi häntä.

Seuraavana aamuna herätettiin tyttö taas ennen kukonlaulua lampaista paimentamaan.

»Ja katsokin, ettei illalla puutu ainoatakaan lammasta!» huusi noita hänen jälkeensä ovelta.

»Jumala auttakoon minua raukkaa!» huokasi tyttö. Hän juoksi koko päivän ympäri niittyä valvoakseen, ettei ainoakaan lammasta pääsisi katoamaan. Kun ilta jälleen tuli, koetti hän laskea niitä, mutta ei taaskaan päässyt pitemmälle kuin: yksi, kaksi, yksi kaksi. Hän jäi tietämättömäksi siitä, puutuiko lampaista tahi ei. Silloin läksi hän itkien noidan mökille katsahtaen vähänväliä pässiin iloiten, että se seurasi mielellään mukana. Ovelta seisoi häijy akka, ja kun hän näki lammasta, kaipasi hän heti pässiä ja huusi:

»Mihin olet jälleen pässiin hukannut?»

Tyttö kääntyi peljästyneenä ympäri, mutta pässiä ei nyt näkynyt — se oli kuin pois puhallettu. Noita alkoi pieksää tyttöä kovemmin kuin edellisenä iltana ja ajoi hänet sen jälkeen takaisin niitylle kadonnutta etsimään. Nyhyttyään kiiruhti tyttö sinne ja löysi pässiin loikomasta saman pensaan juurelta kuin edelliselläkin kerralla.

»Miten saatatkin tehdä minulle niin paljon pahaa, vaikka sinulla on niin lempeät silmät?» sanoi tyttö, mutta lisäsi heti: »Sinähän olet vain eläin etkä ymmärrä mitään.» Sitten silitti hän jälleen pässiin villaista päätä, jolloin se taas seurasi häntä mielellään.

Kolmantena päivänä käskettiin tyttö jälleen paimentamaan lampaista. »Mutta jos illalla kaipaan yhtäkään niistä, niin en totisesti tiedä, mitä sinulle teen!» huusi akka hänen jälkeensä.

»Auttakoon Jumala minua onnetonta!» huokasi tyttö. Ja hän juoksi koko päivän ympäri niittyä, pitääkseen lampaat

koossa. Kun ilta tuli, otti hän pässiä sarvista ja talutti sitä näin koko matkan, ettei se vain pääsisi häneltä karkaamaan, mutta kuitenkin huusi ovelta odottava noita:

»Kyllä sinä olet kelvoton, kun et voi pitää edes lampaista koossa! Mihin olet jälleen pässiin kadottanut?»

Peljästyneet neito huomasi pitelevänsä kiinni erään lampaan korvasta; pässiä ei näkynyt jälkeäkään. Noita pieksi häntä nyt kauemmin ja kovemmin kuin aikaisemmin, niin että tyttöäuraukan täytyi melkein laahautumalla kulkea niitylle, jossa pässi taas loikoi samar suuren pensaan juurella. Sen silmät olivat nyt vielä surullisemmat kuin edellisinä iltoina, joten tytöllä ei ollut sydäntä olla sille vihainen. Hän ainoastaan silitti sen villaista päätä.

Etsitty pudotti samassa pässiinäkkinsä, ja hämmästynyt tyttö näki komean nuorukaisen nousevan ylös ja kohteliaasti lähestyvän häntä.

Kiitän sinua siitä, että olet pelastanut minut pahan noidan pauloista!» sanoi hän. »Kolme kertaa olet kärsinyt kipua ja tuskaa minun tähteni ja siitä huolimatta osoittanut minulle ainoastaan hyvyttä ja ystävällisyyttä. Nyt ei noita-akka voi saada minua valtoihinsa, kun en vain mene hänen mökkiinsä. Suokoon Jumala, että voisin vapauttaa sinutkin hänen lumostaan!»

Kun tytön täytyi lähteä, kysyi nuorukainen, pelkäsiikö hän mennä takaisin noidan luo ilman pässiä.

»Ei, kun tiedän, että sinä olet pelastunut», vastasi tyttö. Mutta nuorukainen tarttui hänen käteensä ja asetti sen pässiinahan päälle, ja siinä tuokiassa sai nahka ruumiin ja hengen, ja niin pässi jälleen seurasi mielellään tytön jäljestä.

III.

Seuraavana aamuna heräsi neito noidan vielä nukkuessa ja meni heti lampainen niitylle. Nuorukainen oli jo siellä ennen häntä ja he neuvottelivat, miten voisivat vapauttaa myöskin neidon noidan pauloista.

»Ensin on sinun saatava tietää, millä taialla noita on sinut lumonnut», sanoi nuorukainen. »Sentähden täytyy sinun antaa hänelle unijuomaa ja sen aiheuttamassa horrostilassa lyödä häntä kaksi kertaa suulle ja lausua:

'Taikuri, taikuri, nuku kuorsaten tovin
Ruskot ja Pollet ne potkivat kovin.
Sano pian, miten täytyvi toimia mun
että voittaisין vapauden kaivatun.'

Paina sitten tarkasti mieleesi mitä hän vastaa, ja toimi sen mukaan.»

Neito kysyi, mistä hän löytää unijuoman.

»Se on perimmäinen pullo oikealla hyllyllä vasemmanpuoleisessa kaapissa», vastasi nuorukainen, »mutta sitä saa panna ainoastaan 7 tippaa yhteen ämpäriin vettä. Minä tulen kyllä auttamaan sinua, jos otat pullon mukaasi, kun tulet kaivolta vettä hakemaan.»

Näin puhelivat ja neuvottelivat he yhdessä. Kun ilta tuli, täytyi neidon lähteä ajamaan lampaista kotiin. Mutta kun hän katsahti niitylle, näki hän pässiin yksin siellä laiduntavan. Silloin ei hän enää voinut pidättää kyyneleitänsä, vaan itki katkerasti. Mutta nuorukainen tiesi tähänkin neuvon.

»Montako niitä pitäisi olla?» kysyi hän.

»Niitä pitäisi olla kolmetoista, mutta minä osaan laskea ainoastaan kahteen saakka», vastasi tyttö huolestuneena.

»Sano minun perässäni, kuten minä sanon», sanoi nuorukainen, »niin ne tulevat kaikki takaisin:

•Kaksi mustaa ja harmaita kaksi.

Tyttö toisti hänen sanansa, ja heti tuli kaksi mustaa ja kaksi harmaata lammasta juosten.

•Kaksi valkeaa sekä vieläkin kaksi, jatkoi nuorukainen; tyttö toisti uskollisesti hänen sanansa ja näki iloksensa, miten kaksi paria tuli jälleen juosten.

•Kaksi uuhia kaksin vuonin
ja yksi pässi sarvin suurin.

•Nyt onkin niitä jo kolmetoista! sanoi nuorukainen.

•Kunhan pässi ei vain jälleen juoksisi tiehensä, sanoi neito.

•Siitä ei ole pelkoa, jos luet lausumani säkeet silloin, kun näet noidan seisovan mökkirähjensä ovella, sanoi nuorukainen.

Tyttö kiitti sydämellisesti ja pyysi saada tietää nuorukaisen nimen voidakseen litarukouksessaan rukoulla hänenkin puolestaan. Mutta nuorukainen sanoi mieluummin tahovansa, että hän sanoisi häntä rakkaimmaksi ystäväkseen. Tietysti suostui neito mielellään siihen. Heitettyään rakkaat jäähyväiset rakkaimmalle ystävänsä, hän läksi kulkemaan polkua pitkin kolmentoista lampaansa kera.

Kun hän tuli mökin läheisyyteen ja näki noidan seisovan ovella alkoi hän lukea:

•Kaksi mustaa ja harmaita kaksi,
kaksi valkeaa sekä vieläkin kaksi,
kaksi uuhia kaksin vuonin
ja yksi pässi sarvin suurin.

Ja lampaat menivät navettaan sitä mukaa kuin hän niitä nimitti.

•Tuo on ollut säkissä, ennenkuin tuli pussiin! huusi neita.
•Huomenna saat toisen tehtävän.

Kun tyttö seuraavana aamuna heräsi, seisoi neita uunin luona ja keitti vellillä. Kesken kaiken alkoi uuni sauhuttaa sisään aivan kauheasti, niin että noidan täytyi mennä katolle katsomaan, oliko savutorveen tullut jotain vikaa. Viikkälästi hyppäsi tyttö vuoteesta, otti pari kourallista suoloja astiasta ja heitti vellipataan, aukaisi sitten vasemmanpuoleisen kaapin ottaen sieltä perimmäisen pullon, jonka kätki povellensa. Sitten hän kiipesi jälleen vuoteeseensa ollen nukkuvinaan. Kun neita hetken kuluttua palasi tupaan, huusi hän työlle, että tämä pukeutuisi ja tarjoilisi hänelle ruokaa. Neito totteli, kaatoi velliin kulhoon ja asetti sen pöydälle akan eteen. Tämä alkoi syödä, mutta irvisteli pahasti jokaisen lusikallisen jälkeen, vihdoin hän käski neidon hakea ämpäriin vettä kaivosta. Iloisena kiiruhti tyttö tehtävää suorittamaan. Hänen rakkain ystävänsä istui kaivolla ja odotti.

•Ennätkö tehdä mitään hyödyllistä sillä aikaa, kun minä pidin savutorvea tukossa? kysyi hän.

•Sinäkö sen teit! huudahti tyttö. •Minä ehdin sekä suolata velliin, että ottaa pullon kaapista. Mutta meidän on kiiruhdettava, sillä akka on hyvin kärsimätön.

•Sen kyllä uskon, vastasi nuorukainen, sillä hän pyysi minua niin kauniisti sisälle, nähdessään minut katonharjalla, mutta minä kyllä vältän häntä.

Nuurukainen täytti ämpäriin vedellä, tiputti siihen pullosta 7 tippaa ja pyysi sen jälkeen tyttöä istautumaan hetkiseksi puhelemaan. Mutta neidolla oli niin kiire, ettei hän edes huomannut ottaa pulloa takaisin. Kun hän tuli mökille, seisoi neita jo ovella ja huusi: •Missä on vesi?.

Tyttö huomasi silloin, että ämpäri oli tyhjä. Neita alkoi heti pieksää häntä ja ajoi hänet uudelleen kaivolle.

•Tiesin, että tulisit takaisin, sanoi nuorukainen, ja hyvä oli, että pidin pullon.

Nuurukainen täytti jälleen ämpäriin vedellä ja tiputti siihen 7 tippaa. — •Nyt ei täällä ole enää mitään jäljellä, sanoi hän ja heitti pullon kaivoon, tee siis tarkkaan neuvoni mukaan! Kun näet noidan seisovan ovella, sano silloin:

Ämpäri, säilytä tarkasti vesi
niinkuin kallehin aartehesi!

Kun noita sitten on juonut veden, niin, lyötyäsi häntä kaksi kertaa suulle, älä anna minkään pidättää itseäsi toimimasta heti siten, kuin hän sanoo; sillä jos sinä epäonnistut tällä kerralla, niin minä en voi auttaa sinua enää, ja noita muuttaa sinut miksi sieluttomaksi eläimeksi vain haluaa.

Neito kiitti ystävänsä ja sai tällä kertaa ämpäriin täysi-näisenä tupaan. Noita oli niin janoinen, että joi kaiken veden yhdellä siemauksella, heittäytyi sitten vuoteeseen ja nukkui. Silloin juoksi neito hänen luoksensa, löi häntä kahdesti suulle ja sanoi:

•Taikuri, taikuri, nuku kuorsaten tovin!
Ruskot ja Pollet ne potkivat kovin.
Sano pian miten täytyvi toimia mun,
että voittaisin vapauden kaivatun!

Noita vastasi:

•Läpi täytyy sun kulkea salit tän vuoren;
älä lankea ansahan kiiltävän kuoren.
Salahuoneess' on muistis ja sielus! syvin,
hameen taskuhun avaimen kätkin ma hyvin.

IV.

Tyttö ymmärsi, että hänen täytyi ensin ottaa varastohuoneen avain noidan hameentaskusta, ja sen hän tekikin vapisten koko ruumiiltaan; sillä hän pelkäsi kovin noidan heräävän. Sitten hän aukaisi vuoreen johtavan oven ja tuli suureen saliin, jonka seinät välkkyivät kullasta ja jaloista kivistä. Salin keskellä oli pöytä ja sen ääressä istui nuorukainen leikkien kultaisilla arpanappuloilla. Nuorukainen oli kiireestä kantapäähän kiedottu kultaiseen verkkoon, jonka rihmat olivat niin ohuet, ettei hän itsekään voinut nähdä niitä. Nähdessään hennon neidon astuvan saliin, hän pyysi tätä jäämään ja leikkimään hänen kerallansa. Mutta neito painoi kättänsä, jossa salahuoneen avain oli lujemmin rintaansa vasten ja kiiruhti seuraavaan saliin.

Se oli koristettu kaikenlaisilla tuoksuvilla kukkaisilla, ja miehet ja naiset suitsuttivat hyvänhajuista sauhua erään nuorukaisen edessä, joka istui korkealla tuolilla keskellä salia. Hän pyysi neitoa istutumaan vierellensä, mutta tämä kiiruhti nopeasti hänen ohitsensa.

Hän astui nyt kolmanteen saliin, jossa joukko nuoria tyttöjä piteli erästä nuorukaista ruusukahleisiin vangittuna. Kun tämä näki neidon saapuvan, ojensi hän kätensä häntä kohden ja huusi, että neito olisi hänen rakkaimpansa, jos hän vain tahtois jädä hänen luoksensa. Mutta neito ajatteli ystävänsä, joka odotteli noidan mökin ulkopuolella ja alkoi etsiä salahuoneen ovea. Salin toisessa päässä hän huomasi ikäänkuin repeämän seinässä, kiiruhti sinne ja pisti avaimen erääseen pieneen reikään, ja heti aukesi ovi.

Täältä hän löytäisi muistinsa ja sielunsa, niin oli neita sanonut; mutta täällä ei ollut muuta kuin yksi villalennikki ja matkasauva. Tyttö ei tiennyt, mitä hänen nyt tulisi tehdä, ja toivoi, että olisi voinut neuvotella nuorukaisen kanssa,

»Etsiity pudotti samassa pässinnahkansa, ja hämmästynyt tyttö näki komean nuorukaisen . . .»

joka oli hänelle ollut niin suureksi avuksi. Mutta hän tiesi myöskin, että hänen oli toimittava nopeasti, ettei noita ehtisi herätä. Hän puki villaleningin yllensä, otti sauvan käteensä ja aikoi lähteä. Ollessaan jo ovella, huomasi hän ruusun, joka oli permannolla. — »Pieni kukka raukka», sanoi tyttö, »pitääkö sinun olla ja kuolla täällä pimeässä huoneessa! Minä tahdon viedä sinut muassani kauniille nurmikolle, että yökaste saisi virvoittaa sinua.» Sitten suuteli hän ruusun ja kätki sen povellensa. Samassa silmänräpäyksessä sai ruusu jälleen elämän, ja siitä läksi ihana tuoksu. Neidon sydän alkoi sykkiä kiivaasti, ja samassa hetkessä hän muisti kotinsa ja vanhat vanhempansa, jotka odottivat. Hänen katseensa osui sauvaan, josta hänen kolmen veljensä nimet, loistivat punaisina. Samassa muistui hänelle kaikki mieleen, ja hän kiiruhti saliin, jossa nuorukainen oli ruusukahleisiin vangittuna. Nytkin ojensi hän kätensä tyttöä kohden ja huusi, että tästä tulisi hänen rakkaimpansa, jos tämä vain tahtois jädä hänen luokseen.

Neito tyrkkäsi kaikki kauniit tytöt kiireesti syrjään ja heittäytyi riemuiten hänen syliinsä, sillä hän tunsi nuoru-

»Noita alkoi heti pieksää häntä ja ajoi hänet uudelleen kaivolle.»

kaisen nuorimmaksi veljekseen, häneksi, jonka piti palata kotiin kauneimman vaimon kanssa, minkä saattoi toivoa.

Kun nuorukainen tunsi kotinsa ruusun tuoksun, vapautui hän kukkaskahleistaan, ja hänen silmänsä kirkastuivat niin, että hän huomasi kaikki nuoret tytöt, joiden kanssa hän oli leikitellyt, häijyiksi noidiksi. Samalla hän tunsi sisarensa, joka hänen kotoa lähtiessä oli ollut vielä pieni lapsi.

He menivät nyt yhdessä siihen saliin, jossa nuorukainen istui korkealla tuolilla sauhupilvien ympäröimänä. Kun hän näki tytön, hän pyysi tätä istuutumaan viereensä. Neito ojensi iloisena hänelle kätensä; sillä hän huomasi nyt, että nuorukainen oli hänen toinen veljensä, jonka nimen piti olla jokaisen miehen huulilla.

Syleillessään nuorukaista, tuoksu kodin ruusu niin voimakkaasti, ettei nuorukainen enää tuntenut suitsutuksen lemua. Hänen silmänsä tulivat niin kirkkaiksi, että hän huomasi kaikkien salin kukkien olevan pelkästä hajuvedessä kastellusta paperista. Ja niistä lähtevä tuoksu oli niin paha, että se inhoitti häntä. Kohta hän tunsi myöskin veljensä ja sisarensa, joita hän kiireesti seurasi kultaseinäiseen saliin. Neito arvasi sieltä löytävänsä vanhimman veljensä, joka lupasi palata kotiin suurin rikkauksin. Hän ojensi sentähden heti ruusun häntä kohden, jolloin veli muisti kodin, ja hänen silmänsä kirkastuivat, niin että hän näki kultaisen verkon rihmat, jotka kietoivat hänet. Voimakkaalla nykäyksellä repi hän verkon, syleili sisaruksiansa ja seurasi heitä vuorenovelle, joka sulkeutui rämisten heidän takanaan.

He seisovait jälleen savimajassa, jossa noita nukkui kuorsaten. Vuoreen johtavan oven paukahtaessa kiinni, hän liikahti, jonka tähden sisarukset kiiruhtivat ulos, minkä ennättivät.

Savimajan edessä tapasi neito ystävänsä, komean nuorukaisen. »Sinä olet viipynyt kauan», sanoi tämä neidolle, »noita voi minä hetkenä tahansa herätä.»

»Minä olen löytänyt veljeni, rakkahin ystäväni», vastasi tyttö. »Nuorukainen tervehti ystävällisesti veljiä ja taittoi sitten neljä pajunoksa, joista ojensi yhden kullekin, pitäen itse neljännen. »Kun te ratsastatte, ette saa kääntyä katsomaan taakseen, ettekä välittä minusta, sillä minuun ei noidalla ole mitään valtaa», sanoi hän. Sitten järjesti hän jonon niin, että ensimmäisenä ratsastais neito sauvallansa, häntä seuraisivat hänen kolme veljeänsä ja viimeisenä olisi hän itse.

Sen jälkeen he kukin istuutuivat kuvitelluille ratsuillensa, jolloin sekä sauva että pajunoksat muuttuivat virmoiksi hevosiksi, jotka tuulen nopeudella nelistivät matkaan.

Hetken kuluttua kuului ilmasta voimakas suhina. »Jouduttakaa ratsuja! Jouduttakaa ratsuja! Noita on kintereillä lämmel!» huusi nuorukainen, ja viisi hevosta lensi salaman nopeudella. Neito näki jo isänsä talon häämöttävän puiden lomasta, kun hän äkkiä kuuli noidan äänen pihisten vaakkuvan: »Olenpa sittenkin saanut kiinni ainakin viimeisen!»

Tästä peljästy tyttö niin, että hän äkkinaisella nykäyksellä koetti pidättää ratsuansa, sillä hän ei mitenkään saattanut jättää rakkainta ystävänsä, kun luuli tämän olevan vaarassa. Mutta hevonen laukkas niin hillittömästi, ettei neito voinut edes päättäänsä kääntää. Sillä aikaa ratsastivat hänen kolme veljeänsä suhisten hänen ohitsensa kartanolle, ja heitä seurasi neidon hevonen, joka mahtavalla hypyllä lensi veräjän yli ja pysähtyi suuren ruusupensaaseen viereen. Samassa silmänräpäyksessä se muuttui jälleen sauvaksi.

Neito katsoi nyt taaksensa ja sai nähdä, kuinka noita juuri tavoitti nuorukaisen hevosen hännästä kiinni. Mutta vaikka noita sillä keinoin muuttikin hevosen pajunoksaksi jälleen, ei hänellä ollut valtaa tehdä nuorukaiselle mitään pahaa, vaan kulki tämä vahingoittumattomana neidon luo.

»Joudutakaa ratsuja! Noita on kintereillämme!»

»Nyt olemme kaikki pelastetut», sanoi hän, »sillä noidalla ei ole mitään valtaa veräjän sisäpuolella.»

Mutta noita suuttui niin, että kiukusta halkesi ja muuttui pölypilveksi, jonka tuuli kuljetti pois.

Kun noita ja nuorukainen tulivat sisälle vanhojen vanhempien luo, olivat veljet jo kertoneet, kuinka noita oli houkuttellut heidät, yhden kullalla, toisen suitsutuksella ja kolmannen mairittelulla ja kauniilla puheella, ja paraikaa kertoivat, miten pieni, hyvä sisar oli heidät kaikki pelastanut.

»Minun olisi ollut mahdotonta pelastautua, ellei nuo ukainen olisi minua auttanut», sanoi noita.

»Ja minä olisin vieläkin pässinä noidan lammasmaassa, ellei sinä olisi minua vapauttanut», vastasi nuorukainen.

Silloin nousi talon vanha herra ylös ja sanoi:

»Minusta tuntuu, että te kumpikin olette yhtä suuressa

kiitollisuudenvelassa toisillenne, joten minun mielestäni olisi parasta, että teistä tulisi mies ja vaimo, ellei teillä itsellänne ole mitään sitä vastaan.»

Ja nuorukainen kiitti isää sydämensä kyllyydestä.

Kohta sen jälkeen meni äiti varastohuoneeseen, valitsi parasta palttinaa, kullalla kirjaittuja kankaita ja pehmeätä silkkiä. Taitavat räätälit ja ompelijattaret saivat sitten pitkän ajan istua leikaten ja ommellen, eikä komeampia myötäjäisiä ollut siinä maassa vielä yhdelläkään morsiamella ollut. Mutta mitkään kankaat eivät loistaneet kauniimmin neidon poskia, eivätkä mitkään jalokivet kimallelleet kirkaammin hänen silmiänsä.

Kun häät oli vietetty ja vihitty pari matkusti uuteen kotiinsa, ottivat he villaleningin, sauvan ja ruusun mukaansa, ja säilytetään niitä vielä tänäkin päivänä heidän suvussaan.

Huono peli.

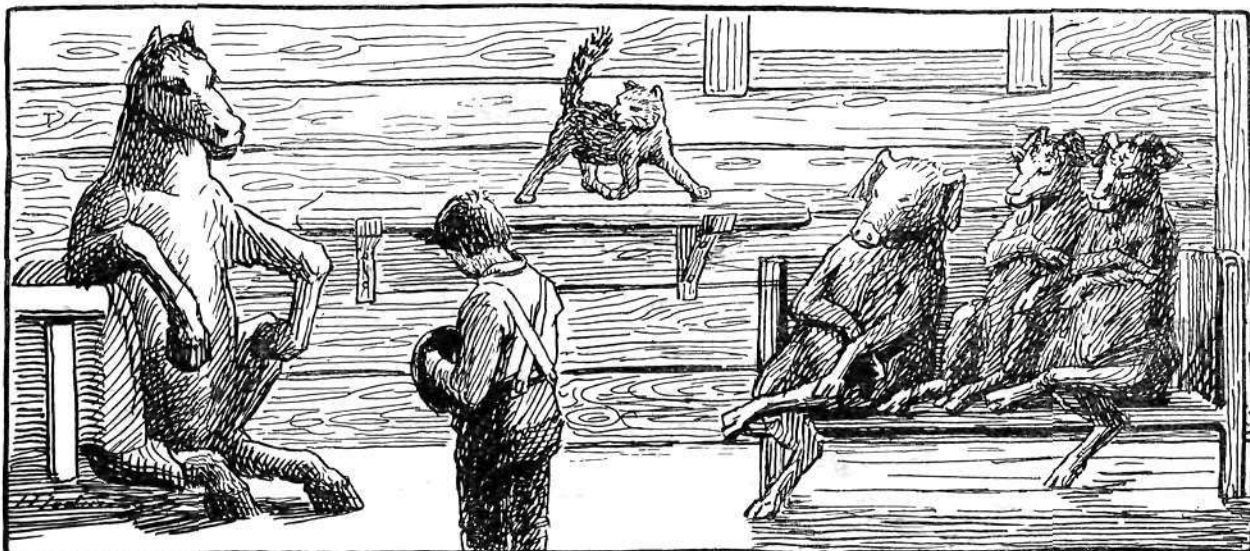
Kallet, Yrjöt, Villet, Oivat
auman luona tupakoivat,
vaikka äiti varoitteli:
»Heittäkää se huono peli!»

Kesken luvattoman ilveen
sammuu riemu »ukonpilveen»:«
Syttyy tuleen vilja-auma,
pakoon puikkii poikalauma.

Pojat tupakoivat *salaa*,
julkisesti auma palaa.
Pojat päättää: »Emme vasta
päästä tulta tupakasta

hävittämään vuoden viljaa»
Hyvä tuuma kypsyy hiljaa.
Kerran samat Villet, Oivat
miehuutensa näyttää voivat.

Emil Holmström.

Pikku Ville Käräjissä.

Pikku Ville uinahtanut
täyteläisin oli mahoin,
omatunto soimannut ei,
vaikka poika teki pahoin.

Mutta unten mailla joutui
oikeuden eteen Ville,
ja tää käräjien käynti
kuului Kotieläimille.

Tuomarina hirnuu Virkku,
Kärpänen se kiirein häärää
Kirjurina, lautamiesnä
Possu on ja pari Jäärää.

Jutun julman nostajana
notkea on Mauku-Mirri,
apurinaen aulihina
kanarouva Kieku-Kirri.

Villen puoltomiehenä on
talon vakaa Haukku-Halli,
todistajain lausuntoina
Hiiren, kyyhkyn, Sirkan ralli.

Ja jos siihen tarvis oisi
useampiakin suita,
läsn' on Kirppu, Lehmä, Lamma,
litikka ja paljon muita.

Juttu alkaa. Mirri maukuu:
„Villemme mä kannan kaunan,
hänen salasyönneistänsä
äidiltään sain selkësaunan”.

„Tottako se?” Villen kääntyin
kysyi Virkku. Ville itki.
Mirri lisäs: „Aivan totta,
siskonsa hän vellin litki.”

„Minä loukosta myös näin sen”,
todisteli herra Rotta.

„Minäkin sen todeks tiedän”,
hikka jatkoks Hiiri-Lotta.

„Kun ma olin ikkunassa
Sirkun kanssa”, kuhers kyyhky.
„velli kupissa viel' oli”.
Keskeytyi nyt Villen nyyhky.

„Oikeass' on Mirri, minä
vellin söin”, hän myöntäin laukas;
Mirri ylpeänä hännän
nosti, nasevasti naukas:

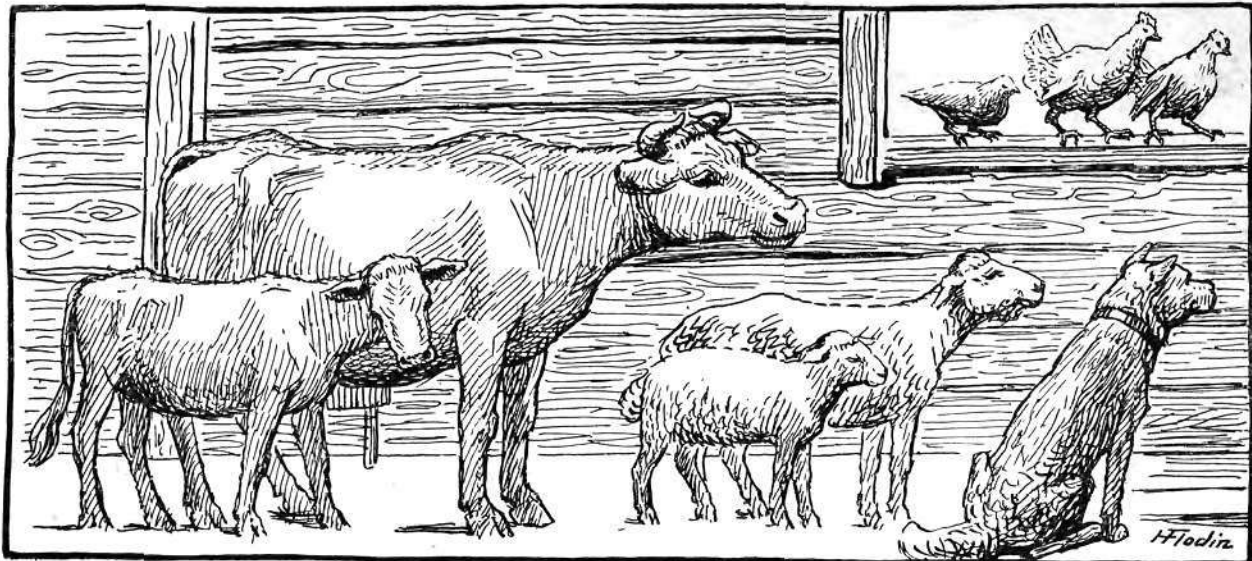
„Rangaistusta nyt siis kovaa
vaadin hälle päätäpahkaa;
minun, viattoman, vielä
kirveltää niin selkënahkaa”.

„Tuomion hän saakoon tuiman”,
lausui Lamma, päätään viskoi,
„sillä vuonana hän mua
Kovin separosta kiskoi”.

Pässi pääkyi: „Unohtaa sen
jonnin-joutavan saat juksen;
siitähän mä hälle annoin
takamuksiin tuiman puksun”.

„Rangaistakoon”, Kirri kiekui,
„mulle monet juoksut antoi!”
„Mutta mulle”, kaakkoi Kana,
„nälkään usein ryynit kanto!”.

„Samoin meille!” Kyyhkyn ääni
Sirkun kanssa ilmaa halkoi,
„Yhdyn pojan puoltajihin”,
haastella nyt Halli alkoi:

„Paha luonnoltaan ei ole Ville, pois siis turhat vihat, monta kertaa minullekin eteen toi hän luut ja lihat.

Siksi ehdotankin hälle tuomiota sangen lievää, Mirriä jos piestiin, häntä silitetty myös on sievään”.

Torkuksistaan tuivertuen lausui lautamiesi Sikas „Selkääni hän syyhytteli, eikä se lie mikään vika”.

„Mua kohtaan Villen käytös ainiaan on ollut huono”, kertoi Kirppu, häneen yhtyi Itikkakin imukuono.

Puolesta ja vastaan kuului huutoja, mut Virkku vaati kiljaisuutta, päätökseksi tuomionsa sitten laati:

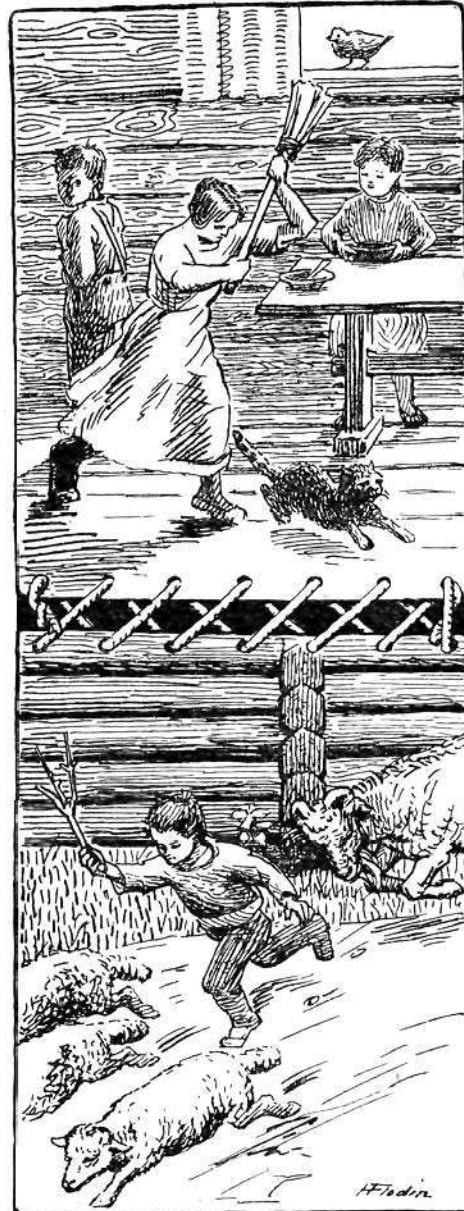
„Ville jutustansa pääsee, se mun tahtoni on vakaa, jollei koskaan omin luvvin mitään ota — sen jos takaa.

Ja kun velliä ens kerran — tätä sakkkoa ei pientä voi hän välttää — syö hän, silloin Mirri saakoon osan lientä”.

Tuomioon tyytyi Ville, Mirrikin sen vahvistutti, unestenssa Villen siihen hyvä mieli havahdutti.

„Äiti, mitään kysymätt’ en ota”, huus hän, kyökkiin kurkki, „ma söin vellin, anteeks suokaa! Syyttä syhyi Mirrin turkki.”

Ruupertti Kainulainen.

Kesäkeinussa.

Puun suuisen siimeksessä
minun keinuni heilahtaa.
Pien' siskoni vauhtia antaa,
ja oksa, mi keinua kantaa,
suvituudessa hulmuu.

Ja lännen lempeä leyhkö
minun leikkivi kasvoillain.
Ja on kuni siivet saisin
ja huudella halajaisin
tätä raikasta riemuain.

Ei päätäni lainkaan huimaa,
tää vauhti on vaaraton.
Näin, näin mikä hauskaa oiskaan.
En hennoisi lähteä poiskaan,
vaan siskonhan vuoro jo on.

Käy kilpahan, pääsky ja peippo,
käy kiurukin kultasuu!
Minä liitelen lintujen lailla —
kesä kultainen kukkivi mailla
ja sävelet kajahuu.

Puu lempeä laulavi mulle
suvivehreitä virsiään.
Keto allani keinuu ja kiikkuu,
kotikalliot, kummutkin liikkuu,
ja taivonkin keinuvan nään.

I. H.